

MUSEUM
VLEESHUIS

Biografie van een monument

Museum Vleeshuis | Klank van de Stad

MUSEUM VLEESHUIS

Biografie van een monument

SERGE MIGOM

*Met bijdragen van Clement Caremans, Timothy De Paepe,
Annemie De Vos, Elke Hoendervangers, Mirte Maes*

BĀI

Museum Vleeshuis | Klank van de Stad

TWEE ‘VLEESHUIZEN’ VÓÓR HET VLEESHUIS?

Over de oorsprong van het vroegmiddeleeuwse Antwerpen is al veel geschreven. Recent archeologisch onderzoek onthult steeds meer over die oudste stadskern. Het is ondertussen duidelijk dat de ‘burcht’ – de oude, kleine nederzetting langs de Schelde – in de loop van de elfde en twaalfde eeuw een volwaardige ommuurde stad was geworden, met openbare gebouwen, zoals de vierschaar waar recht werd gesproken, woningen, pakhuizen en de Walburgiskerk. Eén aspect van het leven in die stad blijft echter deels in het duister gehuld. We mogen uit het onderzoek naar beerputresten ondertussen dan wel weten *wat* de middeleeuwse Antwerpenaar at, maar *hoe* en *waar* hij die waren kocht is minder duidelijk en we zijn aangewezen op hypothesen, gebaseerd op de vergelijkbare situatie in andere Brabantse steden.

Het is evident dat in die Antwerpse kernstad ook een aantal commerciële functies samengebracht waren, zoals een vismarkt, een broodhuis en een vleeshuis. De locatie van de historische vismarkt, buiten de omwalling, aan de voet van het Steen langs de Schelde, doet vermoeden dat deze plek steeds haar functie heeft behouden door de eeuwen heen.

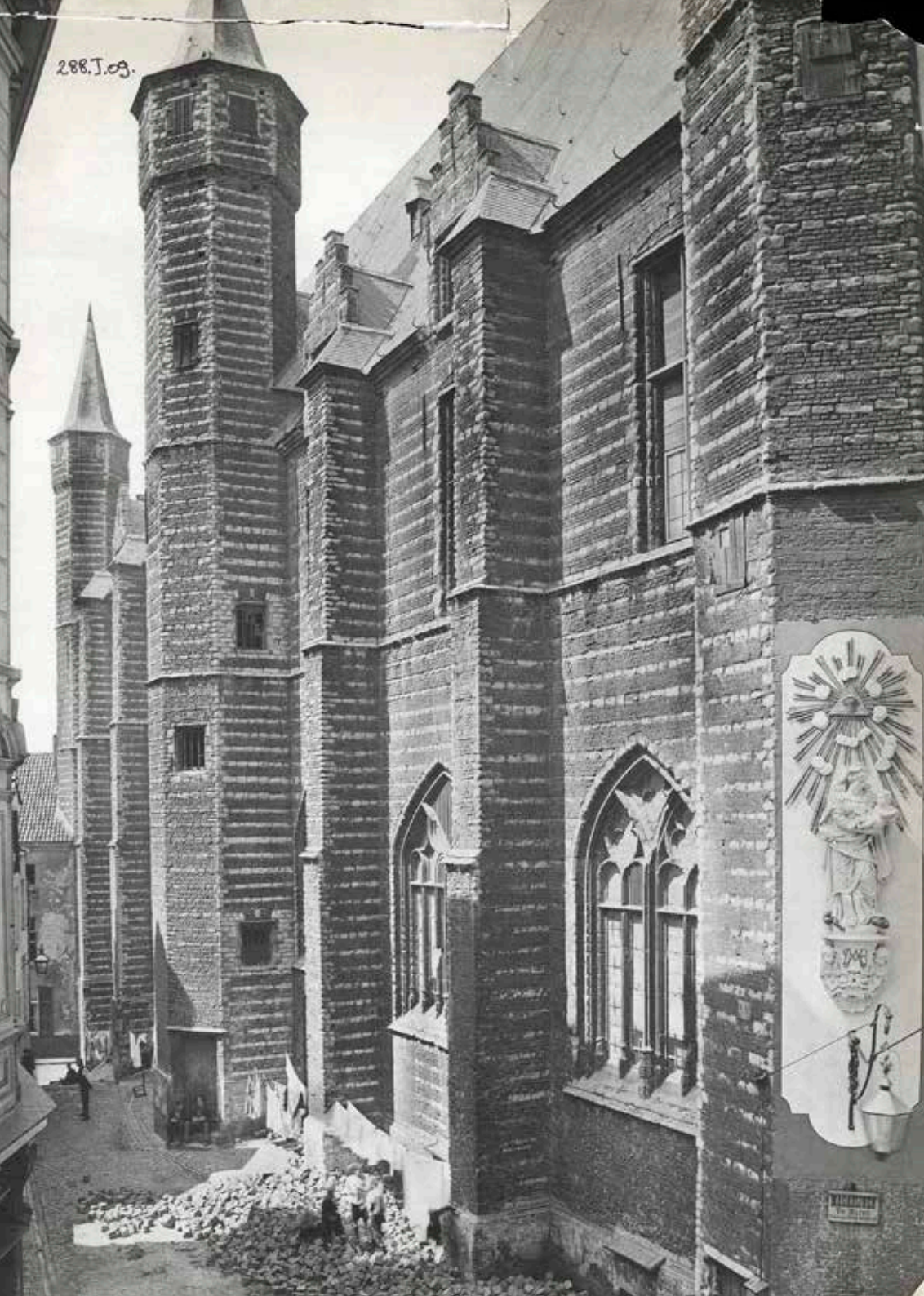

Anoniem

Redegezicht (detail), 1508 of vroeger.

Rechts wordt nog volop gewerkt aan de Onze-Lieve-Vrouwekerk.

288.J.09.

Hendrik van Minderhout
De vismarkt, 1695.

VLEESVERKOOP

Anoniem
Antverpia in Brabancia, 1515-1545.

Willem Johannes Schütz
Interieur van de Vleeshal in Middelburg, 1903.

De maatschappij van het ancien régime was een strikt geordende samenleving, geregeld op basis van stedelijke keuren of ordonnanties en hertogelijke privileges. Zowel de aanvoer van vee, de vleeshandel als de organisatie van het vleeshuis zelf was strikt aan regels gebonden. In de loop van de veertiende eeuw verzamelde het stadsbestuur die regels in het zogenaamde 'keurboek', een overzicht van alle reglementen en bepalingen die in Antwerpen van kracht waren. Veel van die regels werden dan wel op dat ogenblik genoteerd, maar waren vaak al decennia van kracht. Sommige gingen zelfs terug tot de dertiende eeuw.

De veehouders uit de Antwerpse polders en de ruime omgeving van de stad, tot aan de Voor-
kempen, met dorpen zoals Schilde en Oelegem of in het zuiden Kontich en Aartselaar, waren

In november 1500 sloopten werklieden het oude vleeshuis en maakten ze het terrein bouwrijp. De eigenlijke bouwwerken startten in maart van het daaropvolgende jaar. Volgens het hertogelijke privilege moesten de werken binnen de drie jaar worden voltooid. Op 1 augustus 1504 ontvingen de dekens van het vleeshouwersambacht Huybrecht Janssens als eerste vleeshouwer in het nieuwe Vleeshuis. Maar uit tal van processtukken en rekeningen is duidelijk dat de bouwwerken op dat ogenblik nog volop bezig waren. De tien nieuwe banken werden op 6 juni 1505 verpacht. Op dat moment was het nieuwe Vleeshuis voltooid en volledig in gebruik.

Voor het monumentale gebouw heeft het ambacht flink wat kosten moeten maken, meer dan wat het zich kon veroorloven. De verkoop van eigen goederen, huizen en gronden zorgde niet voor voldoende inkomsten, al waren de vastgoedprijzen in de buurt gestegen door de bouw van het Vleeshuis. De dekens van het vleeshouwersambacht moesten daarom al snel op zoek gaan naar bijkomende middelen. In mei 1501 kregen ze van de stad de toelating om gedurende zes jaar een bijkomende cijns (of belasting) te heffen op de jaarlijkse veemarkten.

Anoniem
Het Vleeshuis, zonder datum.

Achille Kas
Bladzijde uit het *Gulden Boek* van Museum Vleeshuis, 1913. Het hele blad is versierd met de wapens van Antwerpse gilden en ambachten. In het midden bovenaan staat het wapen van het vleeshouwersambacht.